

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію ПАН БОТЯНЯ

«ВПЛИВ СИЧУАНСЬКОЇ ШКОЛИ

НА САКСОФОННЕ МИСТЕЦТВО КИТАЮ»,

представлену до захисту на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво,

галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Розвиток виконавського мистецтва та педагогіки Китаю на сучасному етапі неможливо розглядати поза явищем міжкультурної комунікації та впливу іноземних фахівців на процес становлення національних виконавсько-педагогічних шкіл. Тому численні наукові дослідження на цьому векторі спрямовані в русло осмислення сприйняття зовнішніх позитивних впливів у даній сфері *мистецької діяльності* та окреслення специфіки і розмаїтих проявів творчого спілкування китайських музикантів із західним світом, що виявляється особливо сприятливим для інтенсивного розвитку та міжнародного визнання цієї діяльності. Величезну роль у цьому процесі відіграє входження в простір китайської музичної культури західноєвропейського музичного інструментарію та його широкого використання в професійній творчості, а на цій основі формування і розбудова національних інструментальних виконавських та педагогічних шкіл.

Власне і дисертація Пан Ботяня постає продовженням низки досліджень у цьому аспекті, примножуючи наукові здобутки та увиразнюючи сутність поняття «виконавсько-педагогічна школа» на прикладі сичуанської школи та її впливу на саксофонне мистецтво Китаю. Пан Ботянь зазначає, що «сутність поняття «саксофонна школа Китаю» в сенсі систематизації та характеристики її складових, здобутків у педагогічній праці, методиці виховання професійних педагогів і виконавців та утворення масиву національного композиторського

репертуару в китайському музикознавстві ще не досліджувалось» (с.20). Таким чином, окреслені параметри зумовлюють *актуальність* запропонованої теми.

Дисертант формулює мету дослідження, яка полягає в музикознавчій реконструкції процесів утворення сичуанської саксофонної школи та в розкритті сутності поняття «сичуанська саксофонна школа» в контексті впливу її досягнень на розвиток саксофонного мистецтва інших регіонів Китаю (с.22) і виокремлює вісім завдань, вирішення яких сприяє розкриттю авторського задуму праці.

У вступі, окрім обґрунтування актуальності теми, визначення мети дослідження та формулювання завдань, дисертант розглядає теоретичну базу, на яку спирається у своїй роботі, і яка налічує 256 позицій. Відзначимо, що теоретична основа визначається фундаментальними роботами, які віддзеркалюють розвідки провідних українських та зарубіжних вчених.

Методи дослідження, такі як історико-культурологічний, джерелознавчо-пошуковий, музикознавчо-аналітичний, ґрунтуються на міждисциплінарній інтеграції наукових принципів історії, культурології, музикознавства. Відтак культурологічно-мистецтвознавчий дискурс у площині проблематики саксофонного мистецтва Сичуані в національному художньому просторі Китаю досліджено при вивченні історичних, філософсько-культурологічних та мистецтвознавчих праць китайських і світових науковців. Автор зазначає, що в сучасних музикознавчих розробках особливе місце належить працям, які присвячені вивченню взаємодії світових музичних культур. При розгляді міжкультурної комунікації сичуанських саксофоністів з іноземними митцями важливим стало виявлення значної кількості їх творчих контактів і з українськими фахівцями. І цей аспект дослідження, на думку автора роботи, потребував окремого наукового осмислення.

Відтак, піднесення *актуальності теми* роботи обумовлене не лише першим дослідженням сичуанської саксофонної школи, але й доведенням

важливої ролі в процесі її розбудови виконавських та педагогічних традицій саксофонного мистецтва України (с.22).

Визначаючи *наукову новизну* отриманих результатів, Пан Ботянь формує *вперше* розкриті у дисертації положення, а саме: здійснення комплексного аналізу етапів розвитку сичуанської саксофонної школи; дослідження особливостей відкриття класу саксофону в Сичуанській консерваторії в контексті міжкультурної співпраці; здійснення комплексного аналізу напрямів діяльності засновника відділу саксофонної гри Лі Юйшена, визначення ступеню його впливу на розбудову сичуанської саксофонної школи іншими педагогами консерваторії; здійснення аналізу китайсько-українських взаємини в контексті становлення і розвитку сичуанської саксофонної школи; формулювання поняття «сичуанська саксофонна школа» та обґрунтування специфіки її особливостей.

У процесі опрацювання дотичних до теми роботи матеріалів Пан Ботянь обґрунтовує значення педагогічної, виконавської, науково-методичної та композиторської діяльності саксофоністів Сичуані в розвитку професійного саксофонного мистецтва Китаю; з'ясовує ступінь впливу діяльності саксофоністів Сичуані на розвиток саксофонного мистецтва Китаю тощо.

Робота складається з трьох розділів із внутрішнім поділом на підрозділи, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, алфавітного покажчика імен, додатків, зокрема нотних прикладів, які увиразнюють аспект композиторської діяльності китайських митців.

У першому розділі *«Методологічні основи мистецтвознавчих досліджень сичуанської саксофонної школи»* знайшли своє відображення та вирішення низка завдань: визначено теоретико-методологічні засади дослідження китайського саксофонного мистецтва, беручи за основу культурологічні, естетичні, мистецтвознавчі праці провідних науковців; реконструйовано основні історичні етапи входження саксофону в простір китайської музичної культури; здійснено культурологічно-мистецтвознавчого

дослідження особливостей відкриття класу саксофону в Сичуанській консерваторії та проаналізовано комплекс запроваджуваних заходів, що мали значення для наступного розвитку китайського саксофонного мистецтва. Особливу увагу приділено вивченню аспекту кооперування педагогів відділу духових інструментів з провідними зарубіжними фахівцями. Серед першочергових завдань роботи відділу визначено організацію навчального процесу, знаходження фахівців для педагогічної роботи, накопичення національного виконавського репертуару для саксофону і створення своєї *національної* бази наукових та методично-педагогічних програм (с.90).

У другому розділі *«Аспекти творчої діяльності найвидатніших саксофоністів Сичуані в процесі становлення китайської саксофонної школи»* представлено аналіз різнобічних здобутків найбільш яскравих музикантів-педагогів, що першими розпочали працю на відділі саксофонної гри в Сичуанській консерваторії (*перший підрозділ*). Основне місце приділено розгляду досягнень засновника і керівника відділу професора Лі Юйшена. Виявлено, що в своєму класі він вже підготував понад вісімдесят студентів, багато з яких здобули високе визнання як педагоги і виконавці в Китаї та за його межами. В педагогічній роботі, дотримуючись настанов свого колишнього наставника Пола Броді, основоположним завданням для Лі Юйшена стало навчити студентів виробляти свою індивідуальну інтерпретацію та досягати максимальної переконливості в створенні художнього образу кожного окремого виконуваного твору. В прагненні успішної організації навчального процесу за допомогою провідних іноземних саксофоністів, головним чином – французьких, американських і частково українських – він створив необхідну теоретичну, навчально-методичну і виконавську базу, яку продовжує успішно розвивати до теперішнього часу. Серед перших підручників відділу виділено переклад китайською мовою статті відомого представника української школи саксофонної гри професора Юрія Василевича «Методичні основи навчання гри на саксофоні». Розглянуто пріоритетні напрями розробки навчально-

методичних праць Лі Юйшена, критерії оцінювання студентів на іспитах різних років навчання. У композиторському доробку виділено твори для виконання у навчальних і концертних програмах (с.147).

У *другому підрозділі* другого розділу проаналізовано та систематизовано жанрово-стильові параметри композиторської творчості саксофоністів Сичуані. У прагненні китайських музикантів виконувати свою національну музику виділено усвідомлення композиторами провідного завдання – створення і накопичення національного виконавського репертуару для саксофону із професійним втіленням національних мелодій у складну музичну канву сучасних технік. Адже, як відзначає автор ще у першому розділі, «... китайські музиканти – виконавці і композитори – від самого початку намагались бути вірними національним традиціям (ідея, що закарбована в мисленні і ментальній сутності китайців упродовж багатьох віків), зберігати їх за будь-яких умов та розвивати для майбутнього процвітання» (с. 58).

Висвітлено особливості тематики музичного фольклору Сичуані, що стала основою виникнення більшості творів професійних композиторів, значення створення в 1940-х рр. мережі «Бюро досліджень народної музики» як бази документування музичного фольклору та вплив напрямів його роботи на збільшення кількості якісних творів, присвячених опрацюванню фольклорних мотивів.

Пан Ботянь розглядає творчість провідних сичуанських композиторів, що створили кращі композиції за участі саксофону, серед яких Хуан Хувей, Тан Дун, Лу Чжон Ю, Лі Юйшен, Гао Вейцзе, Фань Шенці, Фань Сяонін та ін., а також Фань Шенці, який не належить до композиторів Сичуанської консерваторії, але його діяльність і композиторська творчість були тісно з нею пов'язані. Дисертант звертається і до аналізу жанрових різновидів та індивідуальних ознак стилістики композиторів Тао Цзячжоу, Хуан Ваньпіна, Зоу Сяньпіна, Хе Сюнтяня, Цзя Дакуня з акцентуванням уваги на творах із саксофонами. Розгляд творчості цих композиторів дисертант обрав з огляду на

відсутність звернень музикознавців до їх спадщини попри особливу популярність і привнесення ними важливих новаторських рішень щодо творення форми і використання найсучасніших специфічних прийомів гри в саксофонну спадщину Китаю (с.149).

У третьому розділі *«Специфіка сичуанської саксофонної школи у національному і світовому культурному континуумі»* автор, спираючись на вже досліджені матеріали попередніх розділів, розкриває наступний ракурс дослідження, подаючи характеристику школи крізь призму діяльності найбільш яскравих педагогів, виконавців, науковців Сичуані й увиразнення їх здобутків у сферах створення національного концертного та дидактичного репертуару, наукової і методичної бази, утвореної комплексом підручників, методичних посібників, наукових статей і монографій сичуанських авторів. Сичуанську саксофонну школу розглянуто «як комплекс сформованих рівнів: індивідуальна, регіональна, національна, світова. Цей комплекс доповнюють характеристики школи як освітньої структури, як напрямку в китайському національному мистецтві, як методичної системи» (с. 175). Досягнення й авторитетність школи висвітлено на прикладах продовження виконавсько-педагогічних традицій в наступних поколіннях, на зразках перемог в китайських і міжнародних конкурсах, широкої участі сичуанських саксофоністів на міжнародних конференціях, симпозіумах і фестивалях тощо.

Також проаналізовано впливи творчих досягнень сичуанської школи на розвиток саксофонного мистецтва інших регіонів Китаю на прикладах відкриття відділів професійної гри на саксофоні за зразками сичуанських, а також на прикладах діяльності сичуанських випускників у концертних установах і навчальних закладах всього Китаю.

Примітним є і той факт, що дисертант у своєму дослідженні знаходить місце й для висвітлення діяльності популяризаторів саксофонного виконавства в Китаї – випускників духового відділу Львівської національної академії ім. М.В.Лисенка: Сун Жуй Луна, який закінчив аспірантуру ЛНМА (клас

професора В. Цайтца, 2014 р.), та Ло Куня, який завершив навчання в аспірантурі ЛНМА (клас професора В. Цайтца і В. Бондарчука, 2017 р.), де здобув науковий ступінь кандидата мистецтвознавства.

У підсумку роботи формується така думка: на відміну від іноземних саксофонних шкіл (Франції, Бельгії, Італії, Канади, США, а також України) в історії китайської духової музики розвиток саксофонного мистецтва і як наслідок – утворення регіональної, а відтак і національної саксофонної школи – відбувся під впливами західного досвіду щодо засвоєння методів професіоналізації саксофонної педагогіки, виконавства і композиторської творчості з урахуванням національних особливостей музичного мистецтва та художніх завдань.

На підставі аналізу матеріалів дисертаційної роботи можна зробити такі висновки:

1. Дисертація Пан Ботяня повною мірою відповідає вимогам дисертаційної роботи. Вона є глибоким і ретельним дослідженням особливостей формування та розвитку саксофонного мистецтва в Китаї з особливим акцентом на розбудову сичуанської школи. Поєднання теоретичного аналізу та практичних досліджень робить цю роботу цінним внеском в галузь музикознавства.

2. Методологія дослідження вдосконалюється завдяки використанню широкого спектру методів, зокрема, історико-культурологічного, джерелознавчо-пошукового та музикознавчо-аналітичного. Це дозволило автору точно й обґрунтовано дослідити тему, поєднуючи теоретичний аналіз з докладним вивченням практичних матеріалів.

3. Пан Ботянь також висвітлює важливе питання міжкультурної взаємодії та її впливу на формування музичного мистецтва. Вияв взаємозв'язків між західними та китайськими педагогічними традиціями, а також впливу українських саксофоністів на розвиток сичуанської школи символізують важливість дослідження глобальних музичних взаємин.

4. У своєму дослідженні Пан Ботянь дотримується принципів академічної доброчесності, що виявилось у посиланні на джерела інформації під час використання відомостей і тверджень, наданні достовірної інформації щодо методів і результатів дослідження. У дисертації відсутній плагіат як оприлюднення наукових результатів інших осіб, як результатів власного дослідження або опублікованих текстів інших авторів без вказаного авторства, що зазначено на титульній сторінці дисертації.

5. На нашу думку, дана робота є вагомим внеском у вивчення саксофонного мистецтва в Китаї, з увиразненням ролі та значення сичуанської школи. Детальний аналіз її впливу не лише на розвиток саксофону як інструмента, але й на становлення китайської музичної культури в цілому, дає глибше розуміння цього явища.

6. Дисертація значною мірою сприятиме поглибленню знань про історію світової музичної культури та може стати цінним джерелом для викладачів, студентів та науковців, що займаються вивченням музичної культури Китаю та духового мистецтва світу.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Пан Ботяня, все ж маємо намір поставити декілька запитань уточнюючого характеру.

1. Про сучасну китайську композиторську творчість для саксофону Ви пишете як про школу модерної композиції в розумінні сучасної музичної мови (с. 180). Прошу назвати декілька визначальних рис на підтвердження цієї тези.

2. Прошу сказати, у чому полягають сучасні форми роботи зі студентами у Сичуанській консерваторії? Що в них залишається традиційним, а що, можливо, є інноваційним?

Щодо зауважень:

- основне зауваження торкається невідповідності обсягу розділів (третій розділ вдвічі менший за кожен з двох попередніх), однак при цьому зазначимо, що за своєю інформативною наповненістю він залишається вагомим і довершеним розділом дослідження;

- подекуди зустрічаються технічні помилки.

Проте подані вище зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Підсумовуючи, зазначимо, що вимоги, поставлені до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, у дослідженні Пан Ботяня виконані. З одноосібні публікації, а також доповіді на 5-ти наукових конференціях, відповідають основному напрямку дослідження та відображають його основні положення.

Дисертаційна робота **«Вплив сичуанської школи на розвиток саксофонного мистецтва Китаю»** є самостійним, логічно завершеним, методологічно і теоретично обґрунтованим, дослідженням. Робота відповідає чинним вимогам п.п. 6, 7, 8, 11 «Порядку про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2022 року, № 44, підготовлена відповідно до напрямків перспективного тематичного плану науково-дослідної діяльності Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка (тема № 6 «Музичне виконавство: теорія, історія, практика»), а її автор – Пан Ботянь заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво в галузі знань 02 – Культура і мистецтво.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства, професор,
професор кафедри академічного співу
Львівської національної музичної
академії ім. М.В.Лисенка

М. А. Жишкович

26.02.2024 р.